

Hjemmeeksamensoppgave vårsemestret 2021

LING2100 - Semantikk og pragmatikk 2

Utlevering tirsdag 25. mai kl. 11:00. Innleveringsfrist fredag 28. mai kl. 11:00.

Eksamensoppgaven består av to deler, A og B. Du skal skrive 3-4 sider om del A (referanse) og 5–6 sider om del B (deiksis; indeksikalitet). Husk at når oppgaven ber deg illustrere med egne eksempler, er det viktig å faktisk gjøre det. Du kan få god uttelling for dem.

Del A—REFERANSE:

De fire underspørsmålene her kan besvares ut fra de tolv første sidene i Huangs kap. 6 om referanse. I A-1 ser du en linje fra en sangtekst som kan virke en smule paradoksal, men som egentlig gir god mening. Formulér eksplisitt hva (du mener) setningen sier. A-2 er tittelen på en roman fra 1933 som har hovedfiguren Espen Arnakke. Hva vil du kalle lesningen hvis 'en flyktning' tolkes som refererende til Espen Arnakke? Forklar hva en annen mulig lesning av tittelen kan være, og sett navn på denne lesningen. I A-3a&b kan nomenfrasene 'en hemmelighet' og 'en student' tolkes ulikt. Forklar hva forskjellen er (kan være). I A-4a&b ser du en litt spesiell type kobling fra et språklig uttrykk tilbake til et foregående uttrykk. Eks. A-4a gir et klart eksempel på dette, eks. A-4b er en autentisk setning fra et avisintervju som kanskje er et litt mer søkt eksempel. Forklar hva som foregår i disse to tilfellene, og hvordan de skiller seg fra streite koblinger av den typen du ser i A-4c. (Tips: Se nøye på de språklige uttrykkene som er involvert i A-4a&b versus A-4c.) Bruk relevante faguttrykk, og gi et eget eksempel for hvert fenomen.

A-1: The only thing we knew for sure about Henry Porter was that his name wasn't Henry Porter.

A-2: En flyktning krysser sitt spor.

A-3: a) Nå skal du få høre en hemmelighet. Det var en student som spurte etter deg.

b) Han har aldri klart å holde på en hemmelighet. Vi må spørre en student.

- A-4: a) Jeg hilste på familien til Per. Begge jentene var ivrige håndballspillere.**
b) Jeg flytta til Sorgenfrigata, men det hjalp ikke, det heller.
c) Der står bilen til Kari. Den er ikke elektrisk.

SENSORVEILEDNING:

A-1: Henry Porter: Det er flere måter dette eksemplet kan omtales på. Først og fremst at kandidateen kan bruke rigid designator og Kripke'sk 'baptism' på to forskjellige brukergrupper mht. navnet. (Si at 'we' faktisk har «døpt» personen HP, men oppdaget at storsamfunnet refererer annerledes til ham.) Skillet HP/«HP» kunne også gjerne omtales som et spørsmål om use/mention. Altså at når et navn bare nevnes, markerer vi det med en anførselstegn, jf. forskjellen mellom referering (use) i setning a) og nevning (mention) i b): a) Oslo er hovedstaden i Norge. b) 'Oslo' har fire bokstaver. I oppgavesetningen er det grunnlag for slike tegn rundt den siste forekomsten av Henry Porter.

A-2: «Ubestemt beskrivelse» kan være delvis OK, men enda bedre er det å omtale det som en «spesifikk indefinit-lesning» av 'en flyktning'. Fint hvis kandidaten klargjør at termen 'ubestemt' vs. 'bestemt' hører til i grammatikken, men dessuten trekker med seg valører fra dagligspråket som gjør at den kan dekke både 'indefinit/definit' som en morfologisk term for det som også kalles ubestemt og bestemt bøyning, og 'ikke-spesifikk/spesifikk', som altså er en semantisk og pragmatisk term som sier om man tenker på en særskilt (bestemt) entitet eller ikke. Og så forklaring av termen «generisk referanse» om den andre lesningen av 'en flyktning'.

A-3: Vil gjerne ha 'en ikke-spesifikk student' og 'en ikke-spesifikk hemmelighet' (som IKKE er det samme som «generisk») eller i hvert fall forklaring med det saksinnholdet. Forskjellen mellom om vi vil peke ut en bestemt (spesifikk) hemmelighet eller ikke.

A-4: Avsnitt 6.3.5 om 'Bridging-cross reference anaphora (Huang 237–238) handler om anaforiske uttrykk som skaper en assosiasjonslenke til et språklig uttrykk tidligere i samme setning eller samme diskurs ved hjelp av bakgrunnsantagelser. Kandidaten må klargjøre at det ikke er noen streit, Vil gjerne at de får frem at det ikke er noen

'structurally retrievable antecedent' i eks. a) og b). De fleste som leser/hører disse to setningene, vil skape seg en assosiasjon fra 'de to jentene' til 'familien til Per' i den første setningen og tenke at javel, da var det vel i hvert fall to jenter i den familien selv om det ikke ble sagt. I den andre setningen er assosiasjonen litt mer søkt, for det er kanskje ikke alle som vil tenke at en gate som heter Sorgenfrigata bokstavelig er fri for sorg (-vi tror jo ikke at det fins bjørner i Bjørnveien, eller rådyr i Rådyrfaret). Det anaforiske uttrykket i denne setningen er 'det', men det fins ingen eksplisitt uttrykt antecedent som 'det' kan plukke opp referanse fra. Det henger også litt i lufta hva en klar antecedent ville vært. Det ville kanskje ikke holdt med 'flytting', det måtte vel heller vært 'flytting til Sorgenfrigata', men egentlig er nok ikke selve flyttingen noe poeng for den som sa setningen, meningen var snarere at dét å bo i en gate som heter «Sorgenfrigata» ikke hjalp. Og dette må lytteren assosiere seg frem til, vi må krysse over en bro mellom det som sies eksplisitt og det som ikke er språklig uttrykt.

Del B—DEIKSIS/INDEKSIALITET:

Gi konsentrerte forklaringer av de forberedende momentene ('Preliminaries') som Huang tar opp i opptakten til kap. 5 om deiksis (s. 171–174), illustrert med dine egne eksempler på det han omtaler. Gå så til kap. 5 hos Cappelen & Dever, "Character and Content", og forklar med egne ord alle poengene i avsnittene 5.2 og 5.3 (s. 87–96). Legg inn egne eksempler her også. Til slutt skal du bruke en liten halvside på å si hva du leser ut av de tre «kunstneriske frihetene» i B-1,2&3 nedenfor og skissere hvordan tolkningene dine oppstår.

B-1: Je est un autre (Arthur Rimbaud i et brev, merk verbet i 3. person entall).

B-2: I am he as you are he as you are me, and we are all together (John Lennon, 'I Am the Walrus').

B-3: Jeg er alle jenter (norsk tittel på en sør-afrikansk film kalt 'I Am All Girls').

Resymeringen av Cappelen & Devers omtale av Kaplan kan uttrykkes på forskjellige måter, det viktige er at kandidaten viser forståelse av de sentrale poengene, OG at kandidaten har i hvert fall ett (gjærne flere) egne eksempler som brukes godt i forklaringen av Kaplans teori. - - Effekten (lesningene) av de tre kunstneriske frihetene til slutt skal ideelt sett forklares med (kort) henvisning til ting kandidaten tidligere i oppgaven har skrevet om deiksis og referanse. - - De temaene som Huang

berører i starten av kapitlet om deiksis, er omtalt nedenfor. (Kandidatene hadde dessuten tilgang til et punktvis deiksis-resymé i Canvas. Det ble ikke lagt ut noe slikt for Huangs referanse-kapittel.)

- **5.1.1. Deictic versus non-deictic expression** (171)

Deiktiske uttrykk har en deiktisk bruk som grunnleggende. Annenpersons pronomen er grunnleggende deiktiske, tredjepersons pronomenformer er det ikke (skriver Huang): *Du synger bra, men ikke du!* Anaforisk 3. person: *Kari skulle ønske at hun kunne synge.* Men han bemerker selvfølgelig at det er snakk om de **grunnleggende bruksmåter**, at dette kan snus rundt. Annenperson-former har også ikke-deiktiske bruksmåter, f.eks. *du* som et upersonlig pronomen, à la *man*: *Skal du lære å synge i kor, må du øve mye.* Og tredjeperson-former kan ha deiktisk bruk, alle de tre forekomstene av *hun* her krever direkte kobling til ytringskonteksten: *Hun er ikke kjæresten min, det er det hun som er. Hun der er søstra mi.*

- **5.1.2. Gestural versus symbolic use of a deictic expression** (172)

Huang følger Fillmore i å dele “**deictic use**” inn i de to bruksmåtene **gestural & symbolic use**, hvor **gestuell** deiktisk bruk bare kan fortolkes fullt ut gjennom en “direct, moment by moment monitoring of some physical aspects of the speech event”. Det kan være peking, men gjerne også øyenkontakt og retningsmessig bruk av blikket; i det hele tatt umiddelbar nærkontakt med ytringssituasjonen. Symbolsk deiksis innebærer mindre nærkontakt med ytringssituasjonen, det holder at man kjenner “the basic spatio-temporal parameter of the speech event”. Vi trenger ikke, og venter ikke, gestikulering eller andre fysiske anvisninger for å forstå hva noen mener med en setning som *Denne byen har et håpløst transportsystem* eller *Skoa mine er virkelig behagelige.*

Gestuell bruk er grunnleggende. Generelt er det slik at et deiktisk uttrykk som kan brukes på symbolsk måte, også kan brukes gestuelt, men ikke motsatt. Altså finner vi enkelte deiktiske uttrykk som bare har gestuell bruk, som presentativene *voici* og *voilà* i fransk og *ecce* i latin. Eller kanskje “*Ella!*” i gresk. Mulige norske eksempler på klart gestuell bruksmåte: «*Lærer!*» med hånda i været. «*Kelner!*» med et ledsagende knips og/eller tegn med fingrene. «*Taxi!*» med veivende vink med armen.

5.1.3. *Deictic centre and deictic projection* (173)

Utgangspunktet for deiksis er et ansikt-til-ansikt-møte, og deiksis projiseres utover fra taleren som utgangspunkt, utover fra taleeventen i den nåværende tid på det herværende sted. Dermed vil *her* i setningen *Du må være her kl. 9* i måtte bety 'på det stedet den som nå fører ordet, befinner seg', altså denotere posisjonen til taleren. Huang oppgir at denne "universelle kjernen" til alle deiktiske uttrykk, det felles **referansepunktet**, etter Bühler (1934) også kalles **origo**, "the deictic centre". Det er ut fra dette referansepunktet tale-eventen og dens forhold til konteksten bedømmes. Dette referansepunktet er ved romlig/spatial deiksis en **kontekstuell lokasjon** ut fra hvilken vi kan bedømme (judge) speech-eventen og situasjonen som uttrykkes. Med tanke på *Du må være her kl. 9* er oppgaven å bestemme hvilken posisjon *her* denoterer: er det relativt til taleren eller lytteren eller ingen av dem? Det kan virke som vi trenger en lang liste av referansepunkter, men i praksis er det ikke sånn. Den kanoniske deiktiske forankringen er "**the speaker in the here-and-now**". Deiksis utgår fra den som snakker og når og hvor vedkommende snakker.

De tre grunnleggende deiksis-kategorier er 1) person, 2) tid og 3) sted, og disse har følgende deiktiske forankringspunkter: 1) personen som snakker, 2) tidspunktet taleren produserer ytringen på, altså ytringssituasjonens plassering i fysisk tid, 3) stedet taleren produserer ytringen på, altså ytringssituasjonens plassering i fysisk rom. Dog; det som har vært kalt den egosentriske organiseringen av deiksis (Lyons 1977:646), gjelder ikke absolutt alltid. Noen ganger får vi det Lyons kalte **deictic projection** (Lyons 1977:579). Forskjellen mellom a og b nedenfor er at i b-setningen viser verbet *komme* en bevegelse henimot det deiktiske sentret, og ergo er ikke denne forståelig uten en deiktisk projeksjon som flytter (**projiserer**) det deiktiske sentret fra taleren til lytteren:

- a. *Kan jeg gå innom kontoret ditt kl. 9 i morgen?*
- b. *Kan jeg komme til kontoret ditt kl. 9 i morgen?* — Lyon's "projection"